

ΕΛΕΥΘΕΡΟ

Μια αστερόσκινη ακροάται τον άνεμο...

«Κλείσε τα μάτια σου στον άνεμο, ν' ακούσεις τον αγέρα να βουίζει...»

Χρόνια πίσω... χρόνια πολλά πίσω της παιδικής μου ηλικίας που τα σώρωσε και τα στοιβάξε ο καιρός στο παρελθόν. Κι από κει κι απ' αυτό το παρελθόν τα λόγια της μάνας μου: «Ακούμπη τώρα τη μεσούλα σου, παιδί μου, με το φόρτωμα στις μάντρες (το φόρτωμα άλλοτε λίγο σταρι ή λίγο καλαμπόκι αλεσμένο στους νερόμυλους του χωριού μου) και κλείσε τα μάτια σου στον άνεμο ν' ακούσεις τον αγέρα να βουίζει. Έτσι για μια ανάσα, λίγο να ξεκουραστούμε κι απ' ν' αποψώσουμε τον ανήφορο και να φτάσουμε στη γωνιά μας».

Τώρα, και για λίγες μέρες, είμαι και πάλι εκεί, πίσω από κείνα τα γενέθλια μέρη μου και στην κορφή ενός λόφου με θέα 360 μοίρες κι έχω τον άνεμο στ' αυτιά μου.

Και ό,τι είναι η ώρα που σουρουπώνει. Βουτάει ο ήλιος

Κι η θάλασσα γίνεται κόκκινος μούστος Κι ό,τι είναι η ώρα του μελιού και του λαδιού

Του βασιλέματος η άχραντη ώρα Κι ό,τι είναι η ώρα της ελιάς και του πεύκου

Που φιλτράρουν το τελευταίο φως της ημέρας.

Και τ' απιθώνουν μαλακά πάνω στη γη. Να ηουχάσει απ' το μόχτο...

Και θυμάμαι και κλείνω τα μάτια μου κι ακούω το αέρα μέσα απ' τα πεύκα του λόφου, τα κυπαρίσσια και τα πουρνάρια και ψιθυρίζω στίχους που έγραφα έναν καιρό και, ποιος ξέρει, αν η αφετηρία τους δεν είναι εκείνος ο λόγος της μάνας μου: Να κλείσω τα μάτια μου στον άνεμο είτε για να αφαιρεθώ είτε και για να ονειρευτώ για λίγο ξεχνώντας έτσι το φόρτωμα της μέσης...

Κλείνω τα μάτια μου στον άνεμο Κι όπου και αν είσαι φτάνεις τρέχοντας Γελώντας

Σαν ένα μικρό χαρούμενο παιδί Σε μια ακρογιαλία του κόσμου Δε σε βαραίνει τίποτα, καμιά σκιά Μονάχα τα φιλιά σου Κι η αγκαλιά σου

Από πού να 'ρχεται αυτός ο άνεμος και πού να πηγαίνει; Από πού να 'ρχόμαστε εμείς οι άνθρωποι και πού να πηγαίνουμε; σκέφτομαι μέσα μου και πριν ακόμα μουρμουρίσω ως το τέλος τους στίχους μου και αισθάνομαι ωραία. Θλιμμένα κι ωραία, καθώς πάντα με τα μάτια κλειστά συνεχίζω να ακούω το βουητό του ανέμου που σελαγίζει τη γη πριν από μένα, που θα τη σελαγίζει και μετά από μένα. Και αισθάνομαι και πάλι ωραία, τέκνο της αστερόσκινης που έγινε γη μένος στο σύμπαν και μ' αντάμωσε με το άλυτο μυστήριο του σύμπαντος. Και πονάω κάπου βαθιά μέσα μου, ανθρώπινα μέσα μου, που θα φύγω και το θάψω το ανεξχνιάστο θα τελειώσει για μένα αλλά και παρηγοριέμαι και αισθάνομαι και πάλι ωραία που αύριο θα βλέπω μέσα απ' τα μάτια των παιδιών μου το θάψω που θα 'χω εγκαταλείψει για πάντα. Όμως, αν με τρελαίνει αυτός ο άνεμος Είναι γιατί φεύγουν οι μέρες μου λησμονημένες συχνά κι από μένα τον ίδιο Γρήγορα σαν αστραφιά το «αύριο» Που εναποθέσαμε όλες μας τις ελπίδες Γίνεται σήμερα...

Η επανάσταση κάθε μέρα αφοπλίζεται - γιατί η φύση κάθε μέρα καταστρέφεται μουρμουρίζω ξανά καθώς ο άνεμος φέρνει στ' αυτιά μου ήχους νεράν, φωνές των παιδιών που παίζουν στην πλατεία, φωνές μανδρών που τα κράζουν στο σπίτι γιατί νύχτωσε πια, βελόσματα ζώων, κρωξιές πουλιών της νυκτός, εντόμων ουρίγματα και χτύπους του ωρολογιού της πλατείας που επισημαίνει, κάθε τόσο, τον ωφέλιμο χρόνο της ζωής μας (που τον λιγοστεύουμε - γιατί τρέχουμε, τρέχουμε και έχουμε ξεχάσει το θάνατο) και τον άχρηστο που συνεχώς μας περισσεύει, γιατί πάσαμε ν' ακούμε τον άνεμο που περνάει και να σκεφτόμαστε βαθύτερα την ύπαρξή μας και τη μεγάλη μας ευλογία και τύχη που μας έλαχε να γεννηθούμε!...

Φίλοι μου, είναι ευλογία μεγάλη, ηδονή κι ευτυχία κάπου - κάπου να κλείνεις τα μάτια σου και ν' ακούς τον άνεμο να βουίζει... Τέτοιες στιγμές είσαι εσύ, είμαι εγώ, είναι όλος ο κόσμος. Τέτοιες στιγμές σας τις ευχόμαστε τώρα το καλοκαίρι που οι διακοπές και οι έξοδοι αρχίζουν. Φίλοι μου καλό καλοκαίρι.

ΜΗΤΣΟΣ ΚΑΣΟΛΑΣ

«...Ο Σοσιαλισμός δεν αποτελεί "σύστημα" και πολύ περισσότερο δεν αποτελεί "μοντέλο" έτοιμο, στο οποίο "οφείλει" να προσαρμοστεί η κοινωνική εξέλιξη. Είναι μια διαρκής διαδικασία, πάντα ανοιχτή και χωρίς όριο, που με τους κανόνες της δημοκρατίας προωθεί συνεχείς μεταρρυθμίσεις που ωριμάζουν στην κοινωνία, εξασφαλίζουν τη λαϊκή συναίνεση, δοκιμάζοντας στην πράξη και πραγματώνουν όλο και περισσότερο τις αξίες της Ελευθερίας, της Ισότητας και της Αλληλεγγύης...».

Από τις αποφάσεις του 2ου Συνεδρίου της Ε.ΑΡ.

«...Για την πραγματοποίηση του οράματός μας δεν προσδιορίζουμε καταληκτικές ημερομηνίες. Οι παλιές προθεσμίες των κοσμοθεωριών και συνολικών λύσεων έχουν εμπνεύσει. Η σοσιαλιστική προοπτική είναι αυτή που αναδεικνύεται από τις ιδέες και τους αγώνες των εργαζομένων. Γίνεται εφικτή «συλληφθεί όχι ως έτοιμη συνολική πραγματοποιούμενη ουσία, αλλά ως μια συνεχής πορεία προς τη λιγότερη εκμετάλλευση, περισσότερη δημοκρατία και κοινωνική δικαιοσύνη και τις συνεχώς βελτιούμενες συνθήκες ζωής...».

Από την πρόταση του Κώστα Σημίτη για διακήρυξη του ΠΑΣΟΚ.

Πρόκειται πράγματι για μια εντυπωσιακή κοινότητα απόψεων και διατυπώσεων, όσον αφορά την οπτική για το σοσιαλισμό, ως μιας συνεχούς διαδικασίας μεταρρυθμίσεων, μεταξύ της Ε.ΑΡ. και του ρεύματος του ΠΑΣΟΚ που εκπροσωπεί ο Κ. Σημίτης. Κοινότητα απόψεων που γίνεται ακόμα πιο εντυπωσιακή, αν κανείς αναλογισθεί ότι την ίδια περίοδο στο ΚΚΕ ο διάλογος παραμένει καθηλωμένος σε θέματα λυμένα εδώ και δεκαετίες, όπως ο μαρξισμός - λενινισμός, ο προλεταριακός διεθνισμός, ο δημοκρατικός συγκεντρωτισμός, η δικτατορία του προλεταριάτου, η σχέση μεταρρύθμισης - επανάστασης κ.ο.κ.

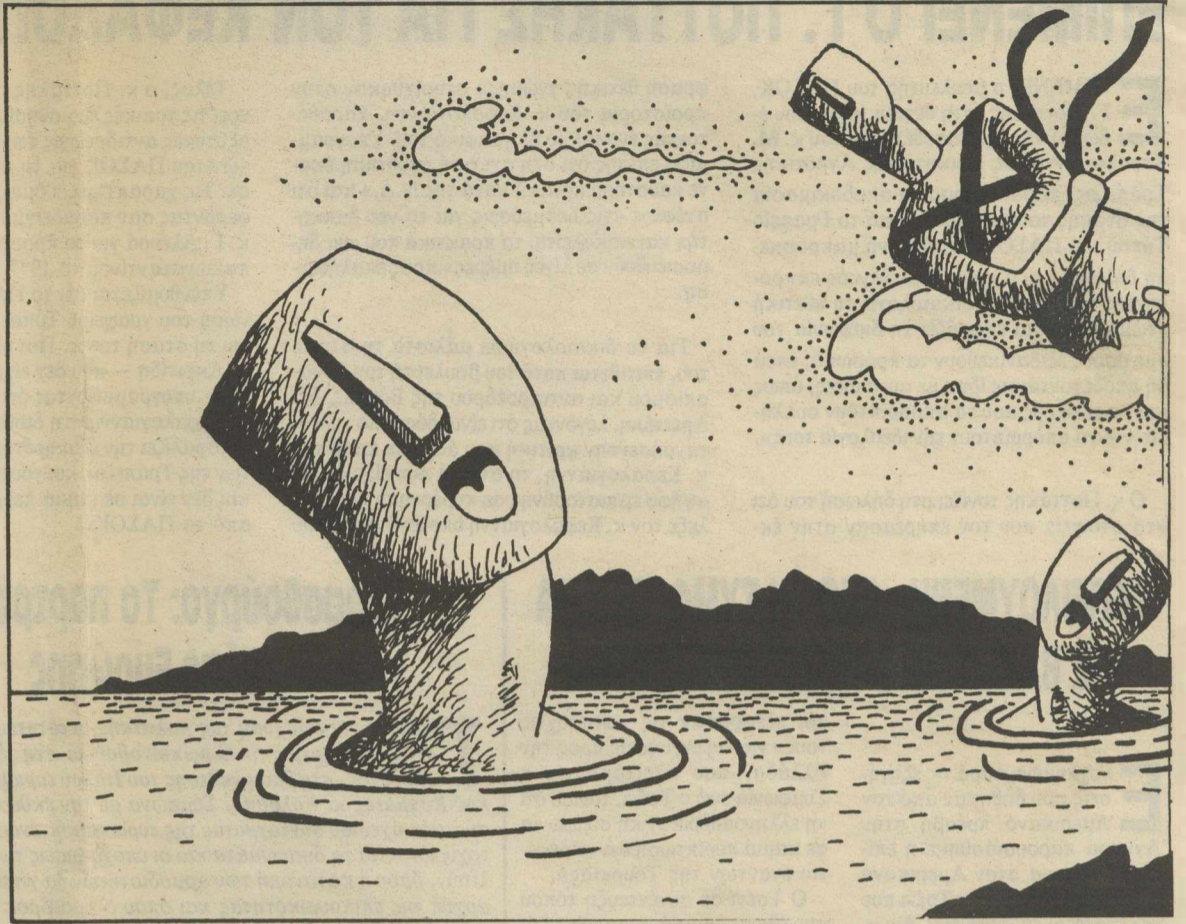
Δεν αποτελεί βέβαια αυτή η κοινότητα απόψεων κεραυνό εν αιθρία.

Είναι προϊόν των ιδεολογικών και πολιτικών αγώνων και εμπειριών μιας ολόκληρης ιστορικής περιόδου της ελληνικής κοινωνίας. Είναι ταυτόχρονα προϊόν και του «1989 που συγκλόνισε τον κόσμο». Απαικονίζεται άλλωστε συμβολικά στην απόφαση του 2ου Συνεδρίου της Ε.ΑΡ. να διερευνηθεί άμεσα δυνατότητες και τρόπους συνεργασίας με τη Σοσιαλιστική Διεθνή, αλλά και στις περίπου 200 ψήφους, έναντι 300, που ζητήσαν στο συνέδριο αυτό, να υποβληθεί άμεσα αίτηση ένταξης.

Η ένταξη, η οποία είναι βεβαίως φυσιολογικό να υπάρχει, όταν κανείς αναφέρεται στον χώρο του ΠΑΣΟΚ, είναι η γνωστή διάσταση μεταξύ λόγων και έργων που τον διακρίνει, καθώς και η απολογητική συνήθως λειτουργία στρατηγικών και θεωρητικών διακηρύξεων, έναντι των πολιτικών του πράξεων και κινήσεων.

Παρ' ότι η ένσταση είναι κατανοητή δεν αφορά την περίπτωση του Κ. Σημίτη αλλά και άλλων στελεχών του ΠΑΣΟΚ, όπως η Βάσω Παπανδρέου. Η τουλάχιστον δεν τους αφορά με τον ίδιο τρόπο.

Η εκτίμηση αυτή έχει να κάνει με την πολιτική του πορεία κι όχι απλώς με τα κατά καιρούς γραπτά του. Από την καθαίρεσή του το 1980 για την αφίσα με το σύνθημα «Όχι στην ΕΟΚ των μονοπωλίων, και στην ΕΟΚ των λαών», ως την πρόσφατη πρότασή του για την διακήρυξη του ΠΑΣΟΚ υπάρχει «κόκκινη κλωστή». Μεσολάβησε η θητεία του στο υπουργείο Γεωργίας και στο ΥΠΕΘΟ το '85-'87. Στη μεν πρώτη συνέβαλε αποφασιστικά στην αποκόλληση του ΠΑΣΟΚ από τον τριτοκοσμικό αντιευρωπαϊσμό, στη δε δεύτερη - ανεξαρτήτως των όποιων άλλων απόψεων και παρατηρήσεων - έδειξε συνέπεια σε μια πολιτική που αγνοούσε το πολιτικό κόστος. Όταν διαφώνησε με την αλλαγή της πολιτικής αυτής από τον κ. Παπανδρέου, παραιτήθηκε με δημόσια δήλωση, πράγμα σπάνιο για το ήθος και το ύφος του κόμματός του. Πή-

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΣΤΟ ΟΝΟΜΑ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ Μ' αφορμή την πρόταση Σημίτη

Του ΘΑΝΑΣΗ ΓΕΩΡΓΑΚΟΠΟΥΛΟΥ *Μέλος Κ.Ε. Ε.ΑΡ.*

ρε στη συνέχεια τις αποστάσεις του - και δημόσια - από την υπόθεση του σκανδάλου Κοσκωτά και τον Μ. Κουτοπόγωνα, όταν ακόμα και ο Κ. Λαλιώτης την περίοδο του Χέρφιλντ είχε συνάψει συμμαχία μαζί του. Διατύπωσε συνολικές αντιπροτάσεις για τη στρατηγική, τη φυσιογνωμία και τη δομή του ΠΑΣΟΚ στις συνεδριάσεις της Κεντρικής Επιτροπής και αρνήθηκε την διακοσμητική του συμμετοχή στο Εκτελεστικό Γραφείο, μέχρι την Σύνοδο της Αναβύσσου το καλοκαίρι, όπου τέθηκαν πολλά προβλήματα για την πορεία του κόμματός του.

Αυτή λοιπόν η πολιτική πορεία - στην οποία μπορεί κανείς να έχει χίλιες διαφωνίες - δεν είναι ξένη με τον ευρωπαϊκό, μεταρρυθμιστικό, συναινετικό, εκσυγχρονιστικό πολιτικό λόγο του Κ. Σημίτη. Ως εκ τούτου πρέπει κανείς να πάρει στα σοβαρά και την πρότασή του για τη διακήρυξη του ΠΑΣΟΚ.

Η πρόταση αυτή προκάλεσε, όπως αναφέρουν όλες οι πληροφορίες, την οργή του κ. Παπανδρέου, αλλά και την κριτική άλλων στελεχών του ΠΑΣΟΚ. Ήταν φυσιολογικό, καθώς πρόκειται πράγματι για μια συνολική εναλλακτική πρόταση. Αν γινόταν δεκτή και συνοδεύεταν από αλλαγές στη δομή και την ηγεσία του ΠΑΣΟΚ, τότε η αναγκαία σύγκλιση των δυνάμεων της σύγχρονης Αριστεράς στην Ελλάδα, θα ερχόταν αποφασιστικά πιο κοντά.

Οι επισημάνσεις που καταγράφονται στην πρόταση διακήρυξης του Κ. Σημίτη για τη σύγχρονη στρατηγική της Αριστεράς, είναι πολύ κοντά στις επεξεργασίες του χώρου της ανανεωτικής Αριστεράς. Προτεραιότητα στη δημοκρατία και επέκτασή της παντού, αλλά όχι μόνο στη μορφή ιδιοκτησίας των μέσων παραγωγής αλλά σ' όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής, ανάπτυξη ως σύνθετο - και όχι μόνο ποσοτικό - οικονομικό - μέγεθος - σύνδεση της οικονομικής και της οικολογικής διάστασης, σεβασμός του ατόμου και των δικαιωμάτων του, αποφασιστική συμμετοχή στην ευρωπαϊκή ενοποίηση με δεδομένο το τέλος της λογικής του έθνους - κράτους, επιλογή υπέρ της μικτής οικονομίας, υπέρ των

κοινωνικοποιήσεων, αλλά και των ιδιωτικοποιήσεων όταν κριθούν, το ένα ή το άλλο, ως αναγκαία, αναγούρηση του εκσυγχρονισμού ως κύριου προβλήματος της ελληνικής κοινωνίας.

Ταυτόχρονα βέβαια ενυπάρχουν, διατυπωμένα με θετικό τρόπο, όσα διαφοροποιούν από την οκτάχρονη πολιτεία του ΠΑΣΟΚ. Η Αριστερά «χρειάζεται ηθική αντίληψη για να στηρίξει ιδεολογικά την κοινωνική - οικονομική δομή που επιδιώκει», «σημαντικό είναι το τι πράττει... και όχι το τι ανακινώνει ως πρόθεση», «για να εφαρμόσουμε τη δημοκρατία στην κοινωνία πρέπει να την κάνουμε πράξη στο ίδιο μας το κόμμα», η επίθεση στον λαϊκισμό, στον κρατισμό και τον ισοπεδωτικό εξισωτισμό κ.ο.κ., είναι μερικά από τα σημεία που υποδηλώνουν μια άλλη πρόταση και πορεία.

Πολλές από τις επισημάνσεις αυτές έχουν βέβαια σχέση και με τη σημερινή πολιτική της αντιπολίτευσης. Ο Κ. Σημίτης είναι για παράδειγμα από αυτούς που έχουν διαρκές μέτωπο στον συνεχειακό κατακερματισμό της κοινωνίας. Η επισήμανσή του, ότι «...οι συγκροτημένες μέσα σε κάθε τάξη ομάδες με συγκεκριμένα οικονομικά συμφέροντα δεν δέχονται να παραιτηθούν από το αναδιανεμητικό σχήμα που διαμόρφωσαν με μορφή «προνομίων» και να δεχθούν άλλους λιγότερο επωφελείς συμβιβασμούς... ο φαύλος κύκλος πρέπει να σπάσει...», έχει ιδιαίτερη σημασία όσον αφορά την πρωταγωνιστική στάση του ΠΑΣΟΚ, σε διάφορες απεργίες, όπως αυτή της ΔΕΗ.

Η πρόταση βέβαια του Κ. Σημίτη για τη διακήρυξη του ΠΑΣΟΚ έχει και τα προβλήματά της. Πρώτο και κύριο από αυτά, ότι αποφεύγει να πει τα πράγματα με το όνομά τους για την παταγώδη αποτυχία της οκταετίας και προτιμά τον υπαινικτικό λόγο, μέσω της διατύπωσης θετικών εναλλακτικών προτάσεων, για το παρόν και το μέλλον.

Έτσι όμως αδυνατίζει την εμβέλεια της πρότασής του. Γιατί όταν ζητάς να αντικαταστήσεις μια στρατηγική και μια φυσιογνωμία κόμματος, με μια άλλη διαφορετική, τότε πρέπει να εξηγή-

σεις αναλυτικά και πειστικά πού απέτυχε, ή πού εξάντλησε τα όριά της η προηγούμενη. Μόνον έτσι μπορείς να πείσεις μαζικά για την ανάγκη να υιοθετηθούν οι προτάσεις σου.

Η αποφυγή των σκληρών συγκρούσεων, η υιοθέτηση των χαμηλών τόνων και του υπαινικτικού θετικού λόγου δεν μειώνουν την πειστικότητα της πρότασης για τους διαμορφωτές της κοινής γνώμης, τα ρεύματα άλλων πολιτικών οργανισμών και διάφορα κέντρα ισχύος. Δεν διαμορφώνουν όμως ισχυρό ρεύμα και μάλιστα πλειοψηφικό στην βάση του κόμματός του.

Ταυτόχρονα βέβαια μια διακήρυξη είναι πάντα μια διακήρυξη. Δεν μπορεί να ασχολείται με συγκεκριμένη προγραμματική πολιτική. Και τα δύσκολα εκεί βρίσκονται, καθώς οι ορθές στρατηγικές επιλογές δεν οδηγούν ούτε ατομάτα ούτε εύκολα, σε ορθές προγραμματικές επιλογές.

Υπάρχουν κι άλλα θέματα, τα οποία, με αφορμή την πρόταση για διακήρυξη του ΠΑΣΟΚ του Κ. Σημίτη, αξίζει να συζητηθούν. Η διακρίση μεταξύ των δύο κυβερνητικών τετραετιών, η πολιτική της διείσδυσης '85-'87, τα σενάρια περί κεντροδεξιών συνεργασιών, οι σχέσεις της Αριστεράς με το ΠΑΣΟΚ και ο τρόπος του πρώτου επιλέγει συνομιλητές από το δεύτερο κ.ο.κ. είναι μερικά από αυτά, στα οποία θα έχουμε την ευκαιρία να επανέλθουμε την ερχόμενη εβδομάδα. Τότε άλλωστε θα έχουν υπάρξει και οι καταλήξεις της Κεντρικής Οργανωτικής Επιτροπής Συνεδρίου του ΠΑΣΟΚ για τα κείμενα που συνεδρίου του.

Εκείνο που αξίζει όμως να επισημανθεί εκ των προτέρων είναι το πόσο επείγουσα είναι η ανάγκη να ξεκινήσει ο διάλογος στον χώρο της Αριστεράς. Διάλογος όμως όχι υπηρετικός του πάσης φύσεως παρελθόντος και των ηγεσιών εκείνων που είναι είτε απαρχαιωμένες είτε και επικίνδυνες. Αλλά στο όνομα του μέλλοντος, του παράλληλου και συναγωνιστικού εκσυγχρονισμού όλων των επί μέρους τμημάτων της Αριστεράς και μεταξύ των πιο ζωντανών και ανανεωτικών δυνάμεών της.